

ефективною. Багато із них продемонстрували, особливо під час виборчих кампаній, високу результативність, збуджували чутливість широких верств населення до нагальних проблем, які існують у суспільстві. Важливою є також та обставина, що органи державної влади реагували на ті проблеми, які піднімалися громадськими рухами. У кінцевому рахунку їх діяльність, як і діяльність інших суб'єктів політичної системи, в першу чергу неурядових громадських організацій, здійснює свій вагомий внесок у стабільність конституційного ладу України, побудову правової, демократичної держави та становлення громадянського суспільства.

Т. М. Максимішина, кандидат політичних наук, доцент

ПОЛІТИКО-КУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Під культурою взагалі в широкому сенсі розуміються всі вироблені людством духовні та матеріальні творіння: теорії, вчення, ідеї, науку, релігію, твори літератури, мистецтва, норми, зразки поведінки, фабрики, банки. Політична культура — це проекція загальної культури суспільства на політичне життя. Політика і політична культура змішуються між собою та взаємно зумовлюють і впливають один на одного. Сучасні концепції політичної культури з'явилися у середині ХХ ст. в американській політологічній школі. Зокрема, одним з перших у 1956 р. американський політолог Г. Алмонд визначив політичну культуру як орієнтацію на особливий тип політичних дій, що відображає певний тип політичної системи. До структури політичної культури він включив виключно ідеальні компоненти, а саме:

- знання і думки про політичну систему та її функції;
- відчуття та емоції, що мають люди до політичних інститутів та політиків.

Такий підхід до політичної культури звузив можливість розуміння цього складного феномену та ускладнив перехід до аналізу практичної політики. Саме тому вже у 70-ті рр. ХХ ст. американські дослідники Р. Карр і М. Бернстайн доповнюють Г. Алмонда, включаючи в поняття «політична культура» не лише політичні емоції, політичну свідомість, а й соціальну практику у вигляді політичної поведінки. Сьогодні під політичною культурою розуміють як потенційні можливості політичної діяльності у вигляді ідеальних теорій, програм, знань, відчуттів, емоцій, так і реалізацію всього цього у політичному житті. Тому структура політичної культури включає: політичну свідомість, політичні відчуття (політичну психологію), політичну поведінку.

Поняття «політична культура» дозволяє виділити якісну сторону політичної системи, пояснити відмінності у функціонуванні і результатах діяльності ззовні схожих політичних систем, поєднати дослідження формальних і неформальних компонентів політичної системи з аналізом національної політичної психології, політичної ідеології, фундаментальних цінностей суспільства.

Сучасна політична культура українського суспільства багато в чому визначається особливостями історичного розвитку України. Серед чинників, що у вирішальний спосіб вплинули на політичну культуру українців, слід назвати такі:

- століттями територія України була розділена на частини і перебувала під впливом країн, що часто ворогували між собою;
- упродовж століть українці були бездержавною нацією, і тому фактично не мали необхідного досвіду власної державної влади на своїй території;
- правляча еліта українського народу постійно піддавався асиміляції та реальній денационалізації.

Зазначені особливості дозволяють констатувати той факт, що українська нація розділена на політико-культурні блоки. Українська політична свідомість характеризується фрагментарністю, тобто відсутня єдність між носіями різної субкультури в розумінні фундаментальних цінностей, цілей суспільства, ідеалів, і події останнім часом демонструють наявність розділу суспільства за соціальними, політичними, етнічними та економічними показниками. З цього випливає, що надзвичайно важливим є подолання фрагментарності політичної свідомості українського народу, оскільки саме в політичній свідомості міститься потенціал для реалізації всіх можливих варіантів розгортання соціальних процесів. Слід пам'ятати, що характер масової політичної свідомості, ціннісні настанови політичної еліти впливають на ефективність функціонування політичної системи, розвиток і спрямованість соціальних перетворень, які відбуваються в нашій країні. Саме тому процеси демократизації мають бути відображені в політичній свідомості українського народу.

Це завдання не уявляється таким уже складним через те, що масовій свідомості українців, на погляд більшості дослідників, притаманний демократизм, про що свідчить історія. Набагато складнішою проблемою є подолання фрагментарності свідомості, оскільки вона доповнюється наявністю історичної пам'яті, котра як складова політичної свідомості жителів різних регіонів, етнічних груп, віруючих різних конфесій є досить стійкою та дуже повільно піддається корегуванню за допомогою ЗМІ та системи освіти. Історична пам'ять є наслідком історичного процесу і відображає особливості самоорганізації людей, які мали суперечливі цілі (пригадаймо події Першої

і Другої світових війн та настанови різних українських партій, організацій того періоду). Історична пам'ять пов'язує покоління, об'єднує народи, але в разі різних ціннісних настанов, наявності суперечливого політичного досвіду різних регіонів України, різних культурно-історичних домінант і детермінант розвитку ми стикаємося з майже нерозв'язною проблемою — негативною складовою в політичній свідомості різних регіональних груп відносно подій української історії. Ця проблема вимагає надзвичайно обережного, усвідомленого підходу до свого розв'язання, яке можливе лише у дуже віддаленому майбутньому.

О. В. Прудникова, кандидат філософських наук, доцент

ДО ПРОБЛЕМИ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У даний час практично немає сфери людської діяльності, яка не відчувала б залежності від ринку інформації і не потребувала використання новітніх інформаційних технологій. Це значною мірою змінює уявлення, погляди, поведінку, спосіб життя й мислення сучасної людини і ставить до неї нові вимоги, головною серед яких є оволодіння інформаційною грамотністю, інформаційною культурою. У зв'язку з цим виникає потреба в усвідомленні інформаційної культури як найважливішого показника розвитку інформаційного суспільства та становлення нового характеру взаємодій людини й навколишнього середовища.

Бурхливе зростання обсягів інформації породило кризу, яка полягає у суперечностях: різноманітність інформації зростає і задовольняє різні потреби, але при цьому циркулює маса надлишкової інформації, не потрібної споживачеві; накопичено величезний інформаційний потенціал, а люди не можуть ним скористатися в силу фізичних і технічних обмежень тощо.

Взаємовідносини людини з інформацією фахівці пропонують розглядати, використовуючи чотири шаблі взаємодії особистості та культури: пасивну, споживацько-розважальну, активно сприймаючу та творчо перероблювану. Однак тут важливо враховувати, що інформаційна культура в умовах глобалізації перебуває під сильним впливом як західної, так і східної (російської) систем цінностей.

Соціокультурні аспекти інформатизації суспільства виявляють три основні проблеми. Однією їх них є проблема зайнятості все зростаючого населення планети. Зайнятість населення починає переміщатися із сфери виробництва у сферу послуг, що створює проблему номер два. Нарешті, третя